

Fiksu vähentää jätettä

Tarkistuslista suurkeittiöille

Ruoka, joka päättyy syömättömänä keittiöstä tai lautaselta jätteastiaan, on rahan ja luonnonvarojen tuhlausta. Keittiössä syntyvää jätettä voi kuitenkin vähentää pienillä teoilla. Mitä seuraavista toimista työyhteisössäsi jo tehdään? Missä olisi kehitettävää? Mitä uusia ajatuksia syntyy?

Käytä listaa apuna jätteen synnyn ehkäisytoimien suunnitteluun.

Noudata kuitenkin ensisijaisesti oman toimipaikkasi omavalvontasuunnitelmaa.

Teen jo	Hyvä idea!		Teen jo	Hyvä idea!	
		EHKÄISE VALMISTUS- JA SÄILYTYSHÄVIKKIÄ	☐	☐	Ruoka voi päiväkotilapsille maistua paremmin, jos sillä on hauska nimi.
☐	☐	Seuraa ja opettele arvioimaan menekkiä.	☐	☐	Opeta lapset annostelevaan itse sopiva määrä ruokaa ja syömään lautanen tyhjäksi.
☐	☐	Optimoi tilaukset; etenkin tuoretuotteita ei pidä hankkia liikaa.	☐	☐	Jopa biojäteastian sijainnilla voi olla vaikutusta ruokajättemäärään.
☐	☐	Anna tavarantoimittajille palautetta kuljetus- ja varastovaurioista.			<i>"Oululaisessa koulussa biojäte väheni pysyvästi viidesosaan aiemmasta, kun ruokajätettä siirrettiin astiapalautuksesta keittiön puolelle. Tähteitä tuovilta oppilailta saatiin samalla tärkeää palautetta ruoasta."</i>
☐	☐	Palauta käyttökelpottomat tuotteet.			VÄHENNÄ PAKKAUSJÄTETTÄ
☐	☐	Huolehdi varastokierrosta ja säilytystilojen siisteydestä: ensin tulleet tuotteet käytetään ensin.	☐	☐	Tilaa elintarvikkeet palautettavissa ja uudelleenkäytettävissä kuljetuspakkauksissa.
☐	☐	Säilytä elintarvikkeet kullekin oikeassa säilytyslämpötilassa. Huolehdi erityisesti kylmäketjusta. Huom! Tarpeettoman kylmä tila ei paranna säilyvyyttä, vaan kuluttaa turhaan energiaa.	☐	☐	Osta suurissa erissä tuote, jonka menekki on suuri ja joka säilyy pitkään.
☐	☐	Hanki säilytysastioihin kannet, niin kelmujen käyttö vähenee.	☐	☐	Vältä yksittäispakattuja tuotteita. Tarjoa kahviomyynnissä pakkaamattomia tuotteita (esim. sämpylät). Mukana vietävät voi sujauttaa paperipussiin.
☐	☐	Jäähdytä jäljelle jäävä ruoka nopeasti, jotta se säilyy käyttökelpoisena.	☐	☐	Suomessa on maailman paras hanavesi. Tarjoa sitä pullotetun sijaan.
☐	☐	Edellisen päivän ylijääneistä raaka-aineista voi tehdä vielä uuden ruokalajin.	☐	☐	Uniperuna ei tarvitse alumiinifoliota.
☐	☐	Selvitä, millä edellytyksillä asiakkaille ja henkilökunnalle voi myydä ylijäämäruokaa kotiin vietäväksi tai lahjoittaa sitä ruoka-avun jakajille (huomioi elintarvikelainsäädäntö!).	☐	☐	Pohdi, voisiko noutoruokaa myydä asiakkaan omaan astiaan.
☐	☐	Hyödynnä ylijääneitä raaka-aineita ja tähteitä: kuivuneen leivän voi jauhaa korppujauhoksi, lihan, kalan ja vihannesten perkaustähteistä voi kiehauttaa keitonliemen.	☐	☐	Järjestä kierrätyspiste, josta asiakkaat ja henkilökunta voivat ottaa tyhjiä pakkauksia (kannelliset muoviasiastiat yms.).
		VÄHENNÄ TARJOILU- JA LAUTASHÄVIKKIÄ	☐	☐	EI KERTAKÄYTTÖISELLE - KYLLÄ KESTÄVÄLLE
☐	☐	Tuoreet ja laadukkaat raaka-aineet parantavat ruoan makua ja pienentävät hävikkiä.	☐	☐	Aseta laatu, kestävyys ja pitkäikäisyys kriteereiksi välineitä ja laitteita hankittaessa.
		<i>"Koulutuskeskuksen keittiö vaihtoi laadukkaaseen luomuperunaan: asiakkaat olivat tyytyväisiä ja perunan hävikki väheni."</i>	☐	☐	Käytä kestoastioita.
☐	☐	Huomioi tarjolle laitossa siisteys, houkuttelevuus sekä ruokalajien selkeys ja yksinkertaisuus.	☐	☐	Jos käytössä on kertakäyttöisiä take away -astioita, tarjoa rinnalla myös kestoastioita paikan päällä aterioiville.
☐	☐	Ilmoita selkeästi ainesosatiedot, jotta ruokailija välttyy vääriltä valinnoilta.	☐	☐	Korvaa paperiset pyyhkeet, pöytäliinat ja lautasliinat kankaisilla.
☐	☐	Annosteleva ruoka ruokailijan tarpeen mukaan tai anna ruokailijan annostella itse.	☐	☐	KANNUSTA, KEHITÄ JA VÄHENNÄ - ILMASTO KIITTÄÄ
☐	☐	Pienemmät lautaset ja ottimet vähentävät yliannostelua.	☐	☐	Järjestä henkilökunnalle yhteisiä jätteen vähentämisen ideariihä. Motivoi, kannusta ja palkitse!
☐	☐	Ruokailijat eivät annostele kerralla liikaa, jos on mahdollisuus hakea lisää ruokaa.	☐	☐	Tarjoa kasvisvaihtoehtoja: kasvisruoan tuotannon ilmastovaikutukset ovat pienemmät kuin liharuoan.
☐	☐	Tarjoa ja hinnoittele erikokoisia annoksia erikokoiseen nälkään.	☐	☐	Suunnittele ja toteuta Ruoka ei kuulu rosikkiin -kampanjapäivä tai -viikko.
☐	☐	Pienennä valmisannoksen kokoa, jos ruokaa jää jatkuvasti lautaselle tähteeksi.			<i>"Espoolaiskoulussa opastettiin viikon ajan oppilaita ottamaan lautaselle vain se määrä ruokaa, jonka jaksaa syödä: ruokajättemäärä väheni viidesosaan seurantaviikkoon verrattuna."</i>
☐	☐	Mieti, olisiko mahdollista hinnoitella annoksia niiden painon mukaan.	☐	☐	Tarjoa ruokailijoille tietoa ruoan tuotannon ja kulutuksen ympäristövaikutuksista ja omista jätteen vähentämistoimista.
☐	☐	Alenna tarvittaessa tuotteiden hintoja päivän lopulla.	☐	☐	Ravintoloille on omat Pohjoismaisen ympäristömerkin (joutsenmerkin) kriteerit. Kriteereihin sisältyy hyviä jätteen vähentämävinkkejä, jotka säästävät myös rahaa. www.joutsenmerkki.fi
☐	☐	Tarjoile levitteet tarjoiluastioista, mausteet annostelijoista ja juomat automaateista.			

BIOJÄTE TALTEEN

Sekajäteastiaan laitettu biojäte päättyy kaato-paikalle, jossa se mätänee ja tuottaa ilmaston lämpenemistä kiihdyttävää kasvihuonekaasua metaania. Lajittelusta biojätteestä sen sijaan syntyy mullan raaka-ainetta kompostointilaitokses-sa. Pääkaupunkiseudun jätehuoltomääräysten mukaan biojätteen keräys on järjestettävä kaikil-la yli 50 kg viikossa biojätettä tuottavilla kiinteis-töillä.

Jätetilan biojäteastiat kannattaa vuorata riit-tävän suurella biosäkillä, joka suojaa astioita likaantumiselta ja talvella jäätymiseltä. Jos jätet-tä syntyy paljon, biojätteelle kannattaa hankkia viilennetty keräyskontti tai erillinen kylmä-säilytystila. Vesiletkulla ja viemäröinnillä varus-tettu tila helpottaa astioiden puhtaina pitämistä.

Lisätietoa:

HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut
Jätehuollon asiakaspalvelu puh. 09 1561 2110
Neuvonta: jate.neuvonta@hsy.fi
www.hsy.fi

HSY Toukokuu 2010. Kuvat: HSY/Hannu Bask

LAJITTELU KEITTIÖSSÄ:

- Elintarvikesangot sopivat biojätteen lajitteluun työpisteissä. Lajitteluastiat pysyvät siisteinä, kun ne pestään päivän päätteeksi astianpesukoneessa.
- Valuta määristä jätteistä neste viemäriin. Valutukseen käy rei'itetty muovisanko tai valutusastia. Juomat ja muut nesteet voi kaataa viemäriin sellaisenaan.
- Nestemäisiä rasvoja, kuten friteerausöljyä, ei saa kaataa biojäteastiaan tai viemäriin. Suuret säännöllisesti syntyvät erät kannattaa kierrättää uusiokäyttöön. Pienen määrän voi sulkea tiiviisti muovikanisteriin ja hävittää sekajätteenä. (Huom. ei seka-jätepuristimeen.)
- Munakennot ja paperikäsipyyhkeet käyvät biojätteeseen kuivikkeeksi.

KELPAA:

- Lihan- ja kalanperkeet, pienet luut
- Vihannesten ja hedelmien kuoret
- Munankuoret
- Kiinteä rasva
- Kahvin- ja teenporot, paperisuodattimet
- Käsipyyhkeet
- Voi- ja leivinpaperit
- Munakennot
- Likaiset muovittomat paperit

EI KELPAA:

- Nesteet ja liemet
- Keitinrasvat ja ruokaöljyt
- Suuret luut
- Muovit, muovitetut pahvit ja paperit
- Metallit, lasi

LAJITTELU RUOKALASSA:

- Järjestä astianpalautuksen yhteyteen astia biojätteelle. Varusta keräyspaikka selkeillä lajitteluohjeilla.
- Järjestä juomanlopuille ja liemille tarvittaessa erillinen keräysastia.
- Sekajätteelle tarvitaan keräysastia, jos ruokasalissa käytetään maatumattomia yksittäispakkauksia tai kertakäyttöastioita.

KELPAA:

- Ruoantähteet
- Munan- ja hedelmänkuoret
- Luut
- Teepussit
- Lautasliinat
- Hammastikut

EI KELPAA:

- Juomat, liemet, jääpalat
- Purukumi
- Muovi- ja alumiinikääreet
- Maito- ym. tölkit, leviterasiat, jogurttipikarit
- Kertakäyttöastiat

Biojätteen lajittelu ja vähentäminen suurkeittiössä
HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut